

Innst. S. nr. 239

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:72 (2008–2009)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Bent Høie, Gunnar Gundersen, Sonja Irene Sjøli, Ole-mic Thommessen og André Oktay Dahl om styrkede rettigheter for barn, unge og voksne med kommunikasjonsvansker

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- "1 Stortinget ber Regjeringen foreslå endring i opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres like rettigheter i lovverket.
2. Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt kompetansesenter som skal utvikle, videreutvikle og formidle kompetanse om alternativ og supplerende kommunikasjon."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Gorm Kjernli, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse Michaelsen, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen og Lena Jensen, fra Kristelig

Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til dokumentet.

Komiteen viser til at barns språk- og kommunikasjonsbehov er forskjellige. Dette innebærer at opplæringstilbudet må tilpasses den enkeltes behov. Målet må være at alle barn sikres like muligheter til opplæring uavhengig av eventuell funksjonshemming. Komiteen viser til at barn som har hørselshemning eller er døve, har rett til å få opplæring i og på tegnspråk dersom de har tegnspråk som førstespråk og en sakkyndig vurdering som begrunner dette. Barn som derimot har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK), har ikke tilsvarende rettigheter i opplæringsloven. Denne gruppen omfatter både de som er født med behov for ASK, og de som rammes av sykdom eller ulykker senere i livet som gjør at de må lære seg denne kommunikasjonsformen. I dag er det gjeldende bestemmelser i opplæringsloven om spesialundervisning som gir et lovmessig grunnlag for at barn, unge og voksne med behov for ASK får den opplæringen de får. Komiteen viser til at for de som har behov for tegnspråk og de som har behov for ASK, handler det om den grunnleggende kommunikasjonen for å kunne kommunisere med andre. Derfor er det viktig at det gjennom lovverkets bestemmelser gis mulighet til den opplæringen som vedkommende har behov for.

Komiteen ber derfor om at lovverket gjennomgås med sikte på å skape en større rettferdighet i opplæringen. Komiteen viser også til at det er et stort behov for at grunnleggende kunnskap om ASK blir en del av pedagogiske, spesialpedagogiske og helsefaglige utdanninger. Komiteen vil understreke viktigheten av at tiltak i forhold til den enkelte iverksettes så snart som mulig, og at nødvendige hjelpemidler stilles til rådighet.

Komiteen viser til behandlingen av St.meld. nr. 23 (2008–2009) Språk bygger broer, jf. Innst. S. nr. 110 (2008–2009), da Stortinget fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til tiltak slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, får innfridd sine rettigheter etter lovverket."

Komiteen viser til at slik loven er i dag, har ikke personer med behov for alternativ og/eller supplerende kommunikasjon (ASK) i god nok grad rettigheter knyttet til opplæring i, og bruk av, sine alternative uttrykksformer. Mennesker som benytter seg av ASK er en lite homogen gruppe mennesker, med stor variasjon i forutsetningene for opplæring, deltakelse og et selvstendig liv.

Komiteen viser til at mange foreldre og barn ikke får den hjelp de trenger til riktig tid og at det er en stor forskjell fra kommune til kommune.

Komiteen viser til at opplæringsloven § 2-6 i dag gir elever som er døve eller har nedsatt hørsel, rett til å få opplæring i og på tegnspråk.

Komiteen vil understreke at det er viktig at barn som trenger ASK skal få en obligatorisk rett til opplæring i supplerende kommunikasjon, og at foreldre/pårørende og fagpersoner rundt personen som trenger ASK, får rett til opplæring på samme måte som foreldre/pårørende til døve og hørselshemmede.

Komiteen viser til at kunnskap og utdanning rundt ASK fortsatt er et relativt "ungt" fagfelt i Norge. Å styrke kompetansen på feltet er nødvendig, derfor er det viktig å få en vurdering av hvordan en kan styrke og videreutvikle kompetansen på feltet, samt av opprettelse av ett eller flere kompetansesentre innen ASK. Komiteen mener at det vil danne grunnlag for økt kunnskap og innsats på området. I tillegg er det et stort språk i hvor mye kunnskap en har om ASK i kommuner og fylkeskommuner i Norge.

Det finnes allerede miljøer i Norge som har gode kunnskaper om ASK, og komiteen ser det som naturlig at et eller flere kompetansesentre vurderes etablert med utgangspunkt i allerede eksisterende miljø.

Komiteen fremmer følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen vurdere endring i opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres likeverdige rettigheter i lovverket.

II

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå Statsped-systemet med sikte på å styrke og videreutvikle kompetansen om alternativ og/eller supplerende kommunikasjon (ASK), samt vurdere å opprette ett eller flere nasjonale kompetansesentre for ASK."

Komiteen understreker at barns behov er ulike og funksjonshemmedes språk- og kommunikasjonsbehov er forskjellige, og at det er foreldre som velger språk eller språkkombinasjoner for sine barn. Det innebærer at opplæringstilbudet må skreddersys den enkelte og foreldrenes behov. Komiteen viser til at barn som har behov for alternativ og/eller supplerende kommunikasjon (ASK) mangler rettslig grunnlag for å få ivaretatt sine behov for tilrettelegging. Komiteen viser til de problemer personer som har behov for ASK har når de går fra ett språkmiljø til et annet. Mangel på undervisningsmateriell, lite koordinert og kvalitetssikret tilbud basert på tilfældigheter sammen med et oppstykket finansieringsansvar fører til et lite tilfredsstillende tilbud til de som har behov for ASK.

Komiteen vil minne om at denne gruppen omfatter både de som er født med behov for ASK, og de som rammes av sykdom eller ulykker senere i livet som gjør at de må lære seg denne kommunikasjonsformen. Komiteen vil understreke behovet for at grunnleggende kunnskap om ASK blir en del av helsefagutdanningene. Komiteen viser også til viktigheten av at tiltak i forhold til den enkelte iverksettes så snart som mulig, og at nødvendige hjelpemidler stilles til rådighet. Komiteen mener at personer med ASK bør ha samme rett til opplæring i sin kommunikasjonsmåte som andre, og at opplæringstilbudet ikke må være avhengig av den enkelte kommunes økonomi.

Komiteen viser videre til behovet for en forutsigbar finansiering av tilbudet til personer som bruker ASK, samt tilstrekkelig med læremidler.

Komiteen understreker at det er behov for å styrke kompetansen om ASK i det statlige pedagogiske støttesystemet, slik at det kan gis god faglig veiledning der hvor det trengs. I dag dekkes ikke hele landet på en god nok måte. Både Statped-systemet og habiliteringstjenesten sitter med kompetanse i dag, og det er viktig at denne kompetansen samordnes slik at den kan utnyttes bedre.

Det er også viktig at de høyere utdanningsinstitusjonene vurderer hvordan ASK skal ivaretas i utdanningene. Komiteen viser til Midtlyngutvalget som har i sitt mandat blant annet å gjennomgå Statped-systemet, og ber Regjeringen om å vurdere hvordan kompetansen knyttet til ASK kan styrkes, herunder om det er behov for å forsterke ansvaret hos ett eller flere statlige kompetansesentra for å ivareta dette

eller om det kan være behov for å å bygge opp et nytt kompetansemiljø.

Komiteen viser også til brev fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) datert 7. mai 2009, der de uttrykker støtte til representantforslaget. Samtidig minner FFO om at opplæring i ASK også må gis til foreldre, på samme måte som foreldre til tegnspråklige barn får 40 ukers tegnspråkkurs. Komiteen deler denne vurderingen, og mener det ytterligere understreker at ASK-brukerne ikke har de samme rettighetene i lovverket som andre grupper.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at alternativ og supplerende kommunikasjon er det språket mennesker uten taleevne har, på samme måte som mange hørselshemmede har tegnspråk som sitt språk. Derfor er det uriktig når det hevdes at barn med behov for ASK får disse behovene ivaretatt gjennom bestemmelser om spesialundervisning i opplæringsloven. ASK er et språk, ikke spesialundervisning.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at brukere med parallelle behov får like rettigheter i lovverket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Innst. S. nr. 110 (2008–2009) om språkmeldingen. Under behandlingen tok Fremskrittspartiet initiativ til et forslag identisk med forslag 1 i representantforslaget fra Høyre. Samtlige opposisjonspartier sluttet seg til forslaget. Disse medlemmer viser til at en i henhold til Stortingets

forretningsorden § 47 ikke kan få behandlet samme forslag i samme samling.

Komiteen er tilfreds med at det er enighet om forslag med tilsvarende innhold og realitet. Resultatet er viktig for de forslaget omfatter, og komiteen er svært fornøyd med at denne saken nå ser ut til å finne sin endelige løsning.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen vurdere endring i opplæringsloven slik at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ kommunikasjon, supplerende kommunikasjon, eller en kombinasjon av disse, sikres likeverdige rettigheter i lovverket.

II

Stortinget ber Regjeringen å gjennomgå Statsped-systemet med sikte på å styrke og videreutvikle kompetansen om alternativ og/eller supplerende kommunikasjon (ASK), samt å vurdere å opprette ett eller flere nasjonale kompetansesentre for ASK.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 14. mai 2009

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Dagrun Eriksen

ordfører

